

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ศึกษาเฉพาะกรณีคดีฉ้อโกงออนไลน์ในประเทศไทย¹

ธนวัฒน์ จันดี²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ศึกษาเฉพาะกรณีคดีฉ้อโกงออนไลน์ในประเทศไทย พบว่าปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนคนไทยอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วสูง และระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ยุคใหม่ ซึ่งช่วยให้การติดต่อสื่อสาร ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว การพัฒนาดังกล่าว ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการต่างๆ ได้อย่างง่ายดาย ทั้งในด้านการสื่อสาร การทำธุรกรรมทางการเงิน การซื้อขายสินค้าและบริการ ตลอดจนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้จากทั่วโลก

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเติบโตอย่างรวดเร็ว คือ การแพร่หลายของโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Smartphone) ซึ่งกลายเป็นอุปกรณ์ที่แทบทุกคนต้องมีติดตัว สามารถใช้งานได้ทั้งการสื่อสาร การทำธุรกรรมทางออนไลน์และการเข้าถึงบริการทางดิจิทัลอื่นๆ แม้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดังกล่าวจะสร้างความสะดวกสบายและช่วยลดต้นทุนในการดำเนินชีวิต แต่ในอีกด้านหนึ่ง กลับกลายเป็นช่องว่างที่เอื้อให้มีฉ้อโกง สามารถใช้ประโยชน์จากความไม่รู้เท่าทันของประชาชนในการก่ออาชญากรรมรูปแบบใหม่ๆ ที่มีความซับซ้อน ลักษณะการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นเหล่านี้ มุ่งแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการหลอกลวง การฉ้อโกง หรือการใช้วิธีการต่างๆ ที่ผิดกฎหมาย และส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ความมั่นคง และความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งหนึ่งในอาชญากรรม

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ศึกษาเฉพาะกรณีคดีฉ้อโกงออนไลน์ในประเทศไทย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีศร เลิศธรรมเทวี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์พัฒนา เรือนใจดี และรองศาสตราจารย์ ดร.ปริดา โชติมานนท์

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่พบได้บ่อยและกำลังขยายตัวในสังคมไทยอย่างมาก คือ อาชญากรรมทางเทคโนโลยี (Cybercrime) โดยเฉพาะ คดีฉ้อโกงออนไลน์ ปัจจุบันพบว่ามียุทธวิธีรูปแบบการกระทำความผิดที่หลากหลาย เช่น การสร้างร้านค้าออนไลน์หรือ บริการที่ไม่มีอยู่จริง แล้วหลอกให้โอนเงิน การปลอมแปลงเว็บไซต์ธนาคาร เพื่อหลอกลวงเอาข้อมูลส่วนบุคคล และรหัสผ่าน รวมทั้งการจัดทำแอปพลิเคชันปลอมที่หลอกให้ผู้ใช้งานกรอกข้อมูลส่วนตัว ข้อมูลบัตรเครดิต หรือบัญชีธนาคารของตนเอง กรณีเหล่านี้ไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายแก่เหยื่อโดยตรง แต่ยังกระทบความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อระบบเศรษฐกิจดิจิทัลและการทำธุรกรรมทางออนไลน์

คดีฉ้อโกงออนไลน์ก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรง ไม่เพียงแต่ความเสียหายทางการเงินต่อผู้เสียหาย รายบุคคลเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นของสังคมโดยรวม ตัวอย่างเช่น การหลอกปล่อยเงินกู้แบบดอกเบี้ย 0% หรือ โครงการลงทุนที่มีสัญญาผลตอบแทนที่สูง ซึ่ง ไม่มีอยู่จริง ได้สร้างความเสียหายเป็นมูลค่าหลายพันล้านบาทในเวลาอันสั้น และมีจำนวนผู้เสียหายจำนวนมาก อีกทั้งปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่รองรับการกระทำความผิดในลักษณะนี้ และอัตราโทษที่ใช้อยู่ยังไม่ เหมาะสมกับความเสียหาย ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย การดำเนินคดีในปัจจุบันยังประสบปัญหา เรื่องพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจในการเรียกข้อมูลจากรหรือข้อมูลผู้ใช้บริการโดยตรง การตีความหมาย ของคำนิยามทางกฎหมาย ซึ่งอาจล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง เนื่องจาก ยังไม่มี บทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดขอบเขตของข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้อย่างชัดเจนและการรวบรวม พยานหลักฐาน ซึ่งต้องสามารถระบุตัวผู้กระทำความผิดหรือผู้มีส่วนร่วมให้ชัดเจน แม้เจ้าหน้าที่จะมีอำนาจตาม กฎหมายในการร้องขอพยานหลักฐานจากธนาคารหรือผู้ให้บริการ แต่ในทางปฏิบัติมักล่าช้า ไม่สามารถ ดำเนินการภายในกรอบเวลาที่กำหนด ทำให้กระบวนการติดตามตัวผู้กระทำความผิดเกิดความล่าช้า

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาความสำคัญและที่มาของปัญหาเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงออนไลน์ในประเทศไทย จึงมี ความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบและลักษณะการกระทำความผิด ปัญหาและอุปสรรคทาง กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหาแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันปราบปรามผู้กระทำความผิด ซึ่งจะเป็น พื้นฐานสำคัญในการพัฒนามาตรการทางกฎหมายและนโยบายสาธารณะเพื่อรับมือกับอาชญากรรมทาง เทคโนโลยีในอนาคต

เมื่อได้ทำการศึกษาในปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไข เพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 และพระราช

กำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 พบว่ายังมีปัญหาอยู่หลายประการ สามารถสรุปได้ดังนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหากฎหมายและบทลงโทษที่ยังไม่รุนแรงและไม่ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน การแพร่หลายของการซื้อขายและทำธุรกรรมออนไลน์ ทำให้เกิดรูปแบบการฉ้อโกงออนไลน์จำนวนมาก เช่น การโพสต์ขายสินค้าปลอม การล่อลวงให้โอนเงินเพื่อกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ หรือการอ้างว่าทำรายการไม่สำเร็จจนผู้เสียหายต้องโอนเงินซ้ำ เมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อ คนร้ายมักปิดกั้นการติดต่อและหลบหนี ทำให้เกิดความเสียหายจำนวนมาก ซึ่งลักษณะสำคัญของคดีคือ ผู้กระทำผิดมักใช้ บัญชีม้า โดยเจ้าของบัญชีรู้อยู่แล้วว่าการให้ผู้อื่นใช้บัญชีไปในทาง ผิดกฎหมายย่อมมีความเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการฉ้อโกง แต่กฎหมายปัจจุบันกลับไม่มีความผิดเฉพาะสำหรับบัญชีม้า และบทลงโทษที่มีอยู่ก็ไม่เพียงพอที่จะยับยั้งการกระทำผิดหรือป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

ในทางกฎหมาย คดีฉ้อโกงออนไลน์ส่วนใหญ่ต้องใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341–343 แต่โทษสูงสุดเพียงจำคุกไม่เกิน 5 ปี และปรับไม่เกิน 100,000 บาท แม้ในกรณีที่มีการล่อลวงต่อประชาชนหรือแสดงตนเป็นบุคคลอื่น โทษสูงสุดก็ยังไม่สอดคล้องกับความร้ายแรงของอาชญากรรมออนไลน์ที่มีความเสียหายจำนวนมาก และมีผู้เสียหายหลายรายในคราวเดียว กฎหมายดังกล่าวจึงไม่ครอบคลุมลักษณะความผิดที่มีความซับซ้อนทางเทคโนโลยี และไม่สามารถรับมือกับรูปแบบการล่อลวงสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาตามหลักทฤษฎีการลงโทษสำคัญ 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีทดแทนความผิด พบว่าโทษที่มีอยู่ไม่สะท้อนความเสียหายจริงและไม่ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกถึงความยุติธรรม ทฤษฎีป้องกันหรือข่มขู่ยับยั้งการลงโทษยังไม่รุนแรง ไม่แน่นอน และไม่รวดเร็วพอที่จะยับยั้งการกระทำผิด และทฤษฎีป้องกันสังคม พบว่าโทษไม่หนักพอที่จะป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมาก่อเหตุซ้ำ³

ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่ากฎหมายและบทลงโทษที่ใช้บังคับในปัจจุบัน ไม่สอดคล้องกับหลักการลงโทษร่วมสมัย ไม่สามารถป้องกันความเสียหาย และไม่ตอบสนองต่อรูปแบบอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงส่งผลให้คดีฉ้อโกงออนไลน์ยังคงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายและสร้างความเสียหายต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก

ปัญหาประการที่ 2 คือ ปัญหาเกี่ยวกับการตีความคำว่า “เฉพาะที่จำเป็น” ตามมาตรา 18 วรรค 1 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 คดีฉ้อโกงออนไลน์ในไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้กระทำผิดใช้ช่องทางดิจิทัลปกปิดตัวตนใช้บัญชีม้าและย้ายถ่ายเงินอย่างรวดเร็ว ทำให้การสืบสวนเป็นไปอย่างยากลำบาก มาตรา 18 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับ

³ สุภวิทย์ ตั้งตรงจิตต์ และคณะ, “การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลยุติธรรม.” รายงานวิชาการหลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 3, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม, (2549): หน้า 30-67.

คอมพิวเตอร์ฯ ซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่เข้าถึงข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์โดยไม่ต้องขอศาลล่วงหน้า จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบสวน แต่คำว่า “เฉพาะที่จำเป็น” ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำกัดอำนาจรัฐ กลับมีลักษณะกว้างคลุมเครือ และไม่มีหลักเกณฑ์กำกับอย่างชัดเจน ความไม่ชัดเจนดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติสองด้าน คือ หากตีความแคบเกินไป เจ้าหน้าที่อาจไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลสำคัญได้ ทำให้กระทบต่อประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย และหากตีความกว้างเกินไปอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้อง ขัดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญและหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งปัญหานี้ยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดสำคัญในการคุ้มครองสิทธิ ได้แก่ สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งกำหนดให้รัฐต้องไม่แทรกแซงสิทธิของประชาชนโดยปราศจากเหตุจำเป็น⁴ หลักความเสมอภาค ที่ห้ามการเลือกปฏิบัติและกำหนด ให้การจำกัดสิทธิต้องมีเหตุผลชอบธรรม⁵ และแนวคิดสิทธิมนุษยชน ที่วางรากฐานให้รัฐต้องใช้อำนาจเท่าที่จำเป็นและไม่ละเมิดเสรีภาพของบุคคลโดยไม่จำเป็น⁶ นอกจากนี้ การตีความ “เฉพาะที่จำเป็น” ยังต้องเป็นไปตาม หลักความได้สัดส่วน ซึ่งประกอบด้วย ความเหมาะสม มาตรการต้องสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้จริง ความจำเป็น ต้องเลือกมาตรการที่กระทบสิทธิน้อยที่สุด และความสมดุล ประโยชน์สาธารณะต้องไม่เกินดุลสัดส่วนเมื่อเทียบกับการละเมิดสิทธิของบุคคล⁷

ดังนั้น ปัญหาการตีความคำว่า “เฉพาะที่จำเป็น” จึงเป็นช่องว่างทางกฎหมายที่ทำให้การบังคับใช้มาตรา 18 ขาดความชัดเจน และมีความเสี่ยงทั้งต่อประสิทธิภาพในการสืบสวน และต่อการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ผู้ศึกษาเห็นว่าจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์ การตีความ หรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องทั้งกับหลักสิทธิมนุษยชน สัดส่วนแห่งการใช้อำนาจรัฐ และความต้องการรับมืออาชญากรรมทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน

ปัญหาประการที่ 3 คือ ปัญหาพนักงานสอบสวนขาดอำนาจตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 18 ในการเรียกข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลผู้ใช้บริการ แม้มาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ จะเป็นกลไกสำคัญในการ

⁴ บรรเจิด สิงคะเนติ, *หลักพื้นฐานสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์*, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2562), หน้า 88.

⁵ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *รวมข้อเขียนเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครอง*, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2565), หน้า 68.

⁶ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, *หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วย รัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย*, (กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2555), หน้า 194.

⁷ วุฒิชัย จิตตานุ, “การตรวจสอบความชอบธรรมของหลักสัดส่วน ในบทบัญญัติแห่งกฎหมายของโลก,” *วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์* 6, 5 (มิถุนายน 2555): หน้า 123-125.

สืบสวนคดีอาชญากรรมออนไลน์โดยให้อำนาจ “พนักงานเจ้าหน้าที่” ขอข้อมูลจรรยาบรรณทางคอมพิวเตอร์และข้อมูลผู้ใช้บริการได้ เพื่อประโยชน์ในการสืบสวน แต่กฎหมายกลับ ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจดังกล่าวแก่ “พนักงานสอบสวน” โดยตรง แม้พนักงานสอบสวนจะเป็นผู้มีหน้าที่หลักในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีอาญา ข้อจำกัดนี้ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน ได้แก่ ความล่าช้าในการขอข้อมูลสำคัญ เช่น ข้อมูลเส้นทางการโอนเงิน บัญชีม้า หรือข้อมูลการใช้งานอินเทอร์เน็ต การประสานงานที่ยุ่งยาก ระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายและความไม่สมบูรณ์ของพยานหลักฐาน ซึ่งอาจกระทบต่อการใช้ในกระบวนการพิจารณาคดี

ปัญหานี้จึงเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพการสืบสวนคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และไม่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ ในหลายด้าน ได้แก่ การใช้อำนาจต้องมีฐานกฎหมายชัดเจนซึ่งการไม่บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนไว้ จึงทำให้เกิดช่องว่างและปัญหาการตีความ กฎหมายต้องแน่นอนและไม่คลุมเครือ ความไม่ชัดเจนของผู้มีอำนาจทำให้เกิดความสับสน ทั้งในทางปฏิบัติและทางกฎหมาย อีกทั้งรัฐต้องปกป้องสิทธิของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพนักงานสอบสวนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลสำคัญได้ทันเวลา รัฐย่อมไม่สามารถคุ้มครองผู้เสียหายจากอาชญากรรมออนไลน์ได้อย่างเพียงพอ⁸

กล่าวโดยสรุป ข้อจำกัดดังกล่าวทำให้กฎหมายไม่สามารถตอบสนองต่อหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายและคุ้มครองประชาชนตามหลักนิติรัฐได้อย่างเต็มที่

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม ตามหลักการป้องกันสังคม อำนาจรัฐต้องมุ่งลดโอกาสการเกิดอาชญากรรมและควบคุมผู้กระทำผิดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จำกัดไม่สอดคล้องกับทฤษฎีนี้ในหลายประการ ได้แก่ การสกัดกั้นอาชญากรรมต้องรวดเร็ว คดีออนไลน์มีลักษณะเกิดเร็วและเงินถูกเคลื่อนย้ายภายในไม่กี่นาที หากพนักงานสอบสวนต้องรอพนักงานเจ้าหน้าที่ในการขอข้อมูล ย่อมไม่ทันต่อการสกัดกั้นความเสียหาย การควบคุมสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันการกระทำผิด การเข้าถึงข้อมูลเส้นทางเงินและการใช้งานระบบดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการปิดช่องทางอาชญากรรม แต่เมื่อพนักงานสอบสวน ไม่มีอำนาจโดยตรง การควบคุมนี้จึงล่าช้าและมีประสิทธิภาพลดลง และการลงโทษและฟื้นฟูต้องอาศัยพยานหลักฐานที่ครบถ้วนทันเวลา หากไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลจรรยาบรรณทันที ข้อมูลอาจถูกลบหรือสูญหาย ทำให้กระบวนการลงโทษไม่สามารถดำเนินได้อย่างสมบูรณ์ และลดประสิทธิภาพในการป้องกันสังคม⁹

⁸ บุญศรี มีวงศ์โงษ, *คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน*, (กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 157.

⁹ สุภวิทย์ ตั้งตรงจิตต์ และคณะ, *เรื่องเดิม*, หน้า 30-67.

ปัญหาการที่พนักงานสอบสวนไม่ถูกบัญญัติให้มีอำนาจตามมาตรา 18 เป็นช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้การสืบสวนคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีล่าช้า ไม่มีประสิทธิภาพ และเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิของประชาชน อีกทั้งยังขัดกับหลักนิติรัฐและทฤษฎีป้องกันสังคมอย่างชัดเจน ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงกฎหมายหรือเพิ่มกลไกให้พนักงานสอบสวนได้รับอำนาจตามมาตรา 18 เพื่อให้การสืบสวนคดีออนไลน์มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทอาชญากรรมยุคดิจิทัล

ปัญหาประการที่ 4 คือ ปัญหาเกี่ยวกับการขอหมายเรียกพยานเอกสารจากธนาคารเจ้าของ บัญชี, สถาบันทางการเงิน หรือ ผู้ประกอบธุรกิจที่มีความล่าช้า แม้จะมีกฎหมายกำหนดกรอบระยะเวลาในการจัดส่งข้อมูลให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าเอกชนผู้ให้บริการจำนวนมากยังไม่ดำเนินการตามกำหนด ทำให้การสืบสวนสอบสวนล่าช้าและไม่สามารถระงับการเคลื่อนไหวทางบัญชีได้ทันการณ์

ลักษณะการทำความผิดในปัจจุบันมีความซับซ้อน เช่น การใช้ บัญชีม้า, การถ่ายโอนเงินต่อหลายทอด, การโอนเงินผ่านผู้ให้บริการชำระเงินต่างๆ และการอำพรางเส้นทางธุรกรรมผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หลายชั้น การสืบสวนจึงต้องอาศัยข้อมูลเคลื่อนไหวบัญชีรายชื่อผู้เปิดบัญชี เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลธุรกรรมทางดิจิทัลอย่างทันทั่วถึง แต่เมื่อเกิดความล่าช้า เงินของผู้เสียหายจะถูกโอนกระจายไปหลายบัญชี จนไม่สามารถติดตามหรืออายัดได้ทันภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด ส่งผลให้ไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานสำคัญได้ครบถ้วน ไม่สามารถระบุตัวผู้กระทำความผิดได้ทัน การจับกุมล่าช้า และผู้ต้องหาหลบหนีได้ง่าย อีกทั้งผู้เสียหายไม่ได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสม

ดังนั้น ปัญหานี้จึงเป็นช่องว่างสำคัญที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมในคดีอาชญากรรมไซเบอร์ขาดประสิทธิภาพอย่างมาก ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้น มีความไม่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐที่กำหนดให้การใช้อำนาจของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องเป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีความชัดเจน และคุ้มครองสิทธิของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัญหาความล่าช้าในการส่งเอกสารจากสถาบันการเงินกลับขัดกับหลักการสำคัญ ดังนี้

1. รัฐและหน่วยงานต้องใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนด แม้กฎหมายกำหนดให้ธนาคารและผู้ให้บริการต้องส่งข้อมูลภายในกำหนดเวลา แต่เมื่อหน่วยงานเอกชนไม่ปฏิบัติตาม ก็เป็นการละเมิดกฎหมายและทำให้กระบวนการสืบสวนสอบสวนไม่อาจดำเนินการได้โดยสมบูรณ์ แนวคิดของ หยุต แสงอุทัย¹⁰ และ บุญศิริ มิวังค์

¹⁰ หยุต แสงอุทัย, *คำอธิบายรัฐธรรมนูญทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 96-97.

อุโฆษ¹¹ ต่างชี้ชัดว่า กฎหมายเป็นเครื่องมือจำกัดอำนาจรัฐและกำกับพฤติกรรมของเอกชน ดังนั้นเมื่อเอกชนเพิกเฉยต่อผลกระทบต่อหลักนิติรัฐโดยตรง

2. กฎหมายต้องชัดเจน และมีประสิทธิภาพ แม้มีกฎหมายกำหนดเวลา แต่ไม่มีบทลงโทษที่เด็ดขาด ต่อธนาคารหรือผู้ประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตาม ทำให้เกิดช่องว่างจนเอกชนเพิกเฉยต่อกระบวนการยุติธรรมได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Carre de Malberg (กาเร่ เดอ มาลแบร์) ที่ระบุว่า หากกฎหมายไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน ย่อมทำให้รัฐไม่สามารถคุ้มครองสิทธิประชาชนได้ตามหลักนิติรัฐ

3. ประชาชนต้องได้รับความคุ้มครองที่รวดเร็วและเป็นธรรม เมื่อพนักงานสอบสวนไม่อาจรวบรวมพยานหลักฐานได้ทัน ผู้เสียหายจะไม่ได้รับการเยียวยา การคุ้มครองสิทธิลดลง และรัฐล้มเหลวในการให้ความยุติธรรมอย่างทันท่วงที ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติรัฐที่สำคัญเช่นกัน

4. กฎหมายต้องมีความแน่นอนและปฏิบัติได้จริง แม้กฎหมายกำหนดระยะเวลา แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่สามารถบังคับใช้ได้จริง ทำให้กฎหมายขาดความแน่นอน ข้อเท็จจริงนี้สะท้อนว่าโครงสร้างทางกฎหมายยังไม่สอดคล้องกับหลักนิติรัฐที่ย้ำให้กฎหมายต้อง “ใช้ได้จริงและเชื่อถือได้”

อีกทั้งไม่สอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือ อาชญากรรมออนไลน์เป็นอาชญากรรมที่ต้องพึ่งพาการทำงานร่วมกันระหว่างหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน นักวิชาการหลายท่าน ต่างให้ความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีโครงสร้างชัดเจน ประสานงานรวดเร็ว และแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือ

1. ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานไม่เป็นระบบ แม้จะมีข้อกฎหมายกำหนดหน้าที่ แต่การประสานงานระหว่างธนาคาร ตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ ยังไม่มีระบบกลางหรือช่องทางเร่งด่วนที่มีประสิทธิภาพตามหลักเครือข่ายความร่วมมือ

2. การแลกเปลี่ยนข้อมูลไม่ทันต่อสถานการณ์ แนวคิดเครือข่ายชี้ว่า การแบ่งปันข้อมูล ต้อง “รวดเร็วและเชิงรุก” แต่ในความเป็นจริงการตอบสนองของผู้ให้บริการกลับล่าช้าทำให้ไม่สามารถสกัดกั้นการโอนเงินต่อหรือการลบข้อมูลได้ทัน

3. ขาดกลไกประสานงานถาวร ตามทฤษฎีเครือข่าย ต้องมี “ผู้ประสานงานกลางหรือคณะกรรมการร่วม” แต่ระบบปัจจุบันยังไม่มีโครงสร้างเช่นนั้น ทำให้เกิดความล่าช้าและความไม่ต่อเนื่องในการดำเนินงาน

¹¹ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ, เรื่องเดิม, หน้า 157 .

4. ขาดเป้าหมายร่วมที่ชัดเจนระหว่างรัฐและเอกชน ภาคเอกชนมุ่งเน้นด้านความปลอดภัย ธุรกิจ และการคุ้มครองข้อมูลลูกค้า ขณะที่ภาครัฐเน้นการสืบสวนและป้องกันอาชญากรรมทำให้ไม่มีแนวทางร่วมที่สอดคล้องกันอย่างแท้จริง

ปัญหานี้ขัดกับหลักนิติรัฐ ที่ต้องการให้กฎหมายมีประสิทธิผล ชัดเจน และสามารถคุ้มครองประชาชนได้ และยังไม่สอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายความร่วมมือ ที่ต้องอาศัยการประสานงาน เชื่อมโยงข้อมูล และทำงานร่วมกันอย่างมีระบบระหว่างรัฐและเอกชน

ดังนั้นแล้วเพื่อให้การดำเนินคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี กรณีคดีนี้ โกงออนไลน์ในประเทศไทย เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสม ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหา ดังต่อไปนี้

1. ปัญหากฎหมายและบทลงโทษที่ยังไม่รุนแรงและไม่ทันต่อเหตุการณ์ ผู้ศึกษาเห็นว่า มีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 342

เดิม มาตรา 342 “ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”
ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น มาตรา 342 “ถ้าในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้กระทำ

(1) แสดงตนเป็นคนอื่น

(2) อาศัยความเบาปัญญาของผู้ถูกหลอกลวงซึ่งเป็นเด็ก หรืออาศัยความอ่อนแอแห่งจิตของผู้ถูกหลอกลวง

(3) ได้ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2. ปัญหาเกี่ยวกับการตีความคำว่า “เฉพาะที่จำเป็น” ตามมาตรา 18 วรรค 1 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับบทนิยาม ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 3

เดิม มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ระบบคอมพิวเตอร์” หมายความว่า อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ของคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมการทำงานเข้าด้วยกัน โดยได้มีการกำหนดคำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใด และแนวทางปฏิบัติงานให้อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลโดยโดยอัตโนมัติ

“ข้อมูลคอมพิวเตอร์” หมายความว่า ข้อมูล ข้อความ คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ในสภาพที่ระบบคอมพิวเตอร์ อาจประมวลผลได้และให้หมายความรวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

“ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง ปลายทาง เส้นทาง เวลา วันที่ ปริมาณระยะเวลา ชนิดของบริการ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์นั้น

“ผู้ให้บริการ” หมายความว่า

(1) ผู้ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกัน โดยประการอื่น โดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในนามของตนเอง หรือในนามหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

(2) ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์ เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

“ผู้ใช้บริการ” หมายความว่า ผู้ใช้บริการของผู้ให้บริการ ไม่ว่าจะต้องเสียค่าใช้บริการหรือไม่ก็ตาม

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“ระบบคอมพิวเตอร์” หมายความว่า อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ของคอมพิวเตอร์ ที่เชื่อมการทำงานเข้าด้วยกัน โดยได้มีการกำหนดคำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใด และแนวทางปฏิบัติงานให้อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลโดยโดยอัตโนมัติ

“ข้อมูลคอมพิวเตอร์” หมายความว่า ข้อมูล ข้อความ คำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่อยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ในสภาพที่ระบบคอมพิวเตอร์ อาจประมวลผลได้และให้หมายความรวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

“ข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งแสดงถึงแหล่งกำเนิด ต้นทาง ปลายทาง เส้นทาง เวลา วันที่ ปริมาณระยะเวลา ชนิดของบริการ หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อสื่อสารของระบบคอมพิวเตอร์นั้น

“ผู้ให้บริการ” หมายความว่า

(1) ผู้ให้บริการแก่บุคคลอื่นในการเข้าสู่อินเทอร์เน็ต หรือให้สามารถติดต่อถึงกัน โดยประการอื่น โดยผ่านทางระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการในนามของตนเอง หรือในนามหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

(2) ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์เพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น

“ผู้ให้บริการ” หมายความว่า ผู้ให้บริการของผู้ให้บริการ ไม่ว่าจะต้องเสียค่าใช้บริการหรือไม่ก็ตาม

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายถึง ข้อมูลที่สามารถใช้ในการระบุตัวบุคคลได้โดยตรงหรือโดยอ้อม โดยมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรม การกระทำ หรือพฤติกรรมอื่นใดที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับการกระทำที่อาจเข้าข่ายความผิดตามกฎหมาย และจำเป็นต้องใช้ในการพิสูจน์หรือสืบสวนข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

การเก็บ การเข้าถึง หรือการดึงข้อมูลดังกล่าวต้องกระทำเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับช่วงเวลา หรือเหตุการณ์ที่เป็นประเด็นในการสืบสวนหรือสอบสวน หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าข้อมูลดังกล่าวมีความเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการกระทำความผิด ห้ามมิให้ดึงข้อมูลที่ไม่มีความเชื่อมโยง โดยตรงกับช่วงเวลา หรือเหตุการณ์ ที่เป็นประเด็นการสืบสวนหรือสอบสวน เว้นแต่มีคำสั่งศาล หรือมีเหตุจำเป็นตามกฎหมายเฉพาะกรณี

ทั้งนี้ การนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” ตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ให้ถือว่าเป็นการขัดหรือแย้งกับนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และไม่มีผลกระทบต่อการใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

“เฉพาะที่จำเป็น” หมายถึง ข้อมูล เวลา เหตุการณ์ หรือกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับข้อเท็จจริง พฤติกรรม หรือพฤติกรรมที่อยู่ระหว่างการสืบสวนหรือสอบสวน หรือข้อมูลที่เชื่อว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และมีความจำเป็นต้องเข้าถึงหรือใช้ข้อมูลนั้น เพื่อวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์ ตรวจสอบ หรือสนับสนุนกระบวนการตามกฎหมาย

3. ปัญหาพนักงานสอบสวนขาดอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม โดย พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 18 ในการเรียกข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลผู้ให้บริการ ผู้ศึกษาข้อเสนอนี้ให้มีแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 18

เดิม มาตรา 18 ภายใต้บังคับมาตรา 19 เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวนในกรณี ที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือในกรณีที่มีการร้องขอตามวรรคสอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ เฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำความผิด

(1) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งเอกสาร ข้อมูล หรือหลักฐานอื่นใดที่อยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้

(2) เรียกข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์จากผู้ให้บริการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ หรือจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

(3) สั่งให้ผู้ให้บริการส่งมอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการที่ต้องเก็บตามมาตรา 26 หรือที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมของผู้ให้บริการ ให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือให้เก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ก่อน

วรรค 2 เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวนของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในบรรดาความผิดอาญาต่อกฎหมายอื่นซึ่งได้ใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็นองค์ประกอบหรือเป็นส่วนหนึ่งในการกระทำความผิด หรือมีข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาตามกฎหมายอื่น พนักงานสอบสวนอาจร้องขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่งดำเนินการตามวรรคหนึ่งก็ได้ หรือหากปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงและหลักฐานแล้วแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการต่อไป

วรรค 3 ให้ผู้ได้รับการร้องขอจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง (1) (2) และ (3) ดำเนินการตามคำร้องขอโดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินเจ็ดวัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ หรือภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวันและไม่เกินสิบห้าวัน เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสมควรต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ รัฐมนตรีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการที่เหมาะสมกับประเภทของผู้ให้บริการก็ได้

ขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมเป็น มาตรา 18 ภายใต้บังคับมาตรา 19 เพื่อประโยชน์ ในการสืบสวนและสอบสวนในกรณีที่มี เหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวน มีอำนาจอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ เฉพาะที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นหลักฐาน เกี่ยวกับการกระทำความผิดและหาตัวผู้กระทำความผิด

(1) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งเอกสาร ข้อมูล หรือหลักฐานอื่นใดที่อยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้

(2) เรียกข้อมูลจรรยาบรรณทางคอมพิวเตอร์จากผู้ให้บริการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารผ่านระบบคอมพิวเตอร์ หรือจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง

(3) สั่งให้ผู้ให้บริการส่งมอบข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการที่ต้องเก็บตามมาตรา 26 หรือที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมของผู้ให้บริการ ให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวน หรือให้เก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ก่อน

วรรค 2 ให้ผู้ได้รับการร้องขอจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวน ตามวรรคหนึ่ง (1) (2) และ (3) ดำเนินการตามคำร้องขอโดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ หรือภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวนกำหนด ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าเจ็ดวันและไม่เกินสิบห้าวัน เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสมควรต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ รัฐมนตรีอาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการที่เหมาะสมกับประเภทของผู้ให้บริการก็ได้

4. ปัญหาเกี่ยวกับการขอหมายเรียกพยานเอกสารจากธนาคารเจ้าของบัญชี, สถาบันทางการเงิน หรือผู้ประกอบการธุรกิจ ที่มีความล่าช้า โดยการกำหนดอัตราโทษสำหรับสถาบันทางการเงิน หรือผู้ให้บริการที่เพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับ พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 มาตรา 4/2

เดิม มาตรา 4/2 “เมื่อ สปอท. ได้แจ้งรายชื่อบุคคลหรือเลขที่กระเป๋าสินทรัพย์ดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ตามประกาศ ในมาตรา 8/5 (6) ให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการธุรกิจปฏิเสธการเปิดบัญชี ระงับการให้บริการหรือการทำธุรกรรม หรือปิดบัญชีกับบุคคลที่มีรายชื่อหรือเลขที่กระเป๋าสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าว จนกว่าจะมีการเพิกถอนรายชื่อบุคคลหรือเลขที่กระเป๋าสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น”

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น มาตรา 4/2 “เมื่อ สปอท. ได้แจ้งรายชื่อบุคคลหรือเลขที่กระเป๋าสินทรัพย์ดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีตามประกาศในมาตรา 8/5 (6) ให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการปฏิเสธการเปิดบัญชีระงับการให้บริการหรือการทำธุรกรรม หรือปิดบัญชีกับบุคคลที่มีรายชื่อหรือเลขที่กระเป๋าสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าว จนกว่าจะมีการเพิกถอนรายชื่อบุคคลหรือเลขที่กระเป๋าสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น หรือนำส่งข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีและธุรกรรมที่ต้องสงสัยเมื่อมีคำสั่งตามมาตรา 8/5 (3) ภายในระยะเวลาที่กำหนด”

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วย รัฐ รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2555.

บรรเจิด สิงคะเนติ. หลักพื้นฐานสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2562.
บุญศรี มีวงศ์ไผ่. คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ: รัฐธรรมนูญเยอรมัน. กรุงเทพฯ: คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. รวมข้อเขียนเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายปกครอง. กรุงเทพฯ : วิญญู
ชน, 2565.

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายรัฐธรรมนูญทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

วุฒิชัย จิตตานุ. “การตรวจสอบความชอบธรรมของหลักสัดส่วนในบทบัญญัติแห่งกฎหมายของ
โลก.” วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์ 6, 5 (มิถุนายน 2555): 123-125.

ศุภวิทย์ ตั้งตรงจิตต์ และคณะ. การใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลยุติธรรม.” รายงานวิชาการ
หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 3. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ
ศาลยุติธรรม, 2549.